

Visitatierapport Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant 10 en 11 oktober 2023

Definitieve versie 24 november 2023

Inhoud

Inleiding	4
Sterke punten en aanbevelingen	6
‘Van buiten naar binnen’	6
Sterke punten	6
Aanbevelingen	7
Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader	9
A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving	9
A1 Kwaliteitscriteria 2.2 of opvolgers	9
A2 Regionale risicoanalyse	9
A3 Uniform Regionaal VTH-Beleidskader (artikel 7.2 Bor)	9
A4 LHS	9
A5 BBT en LRSO	10
A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven	10
A7 BTP	10
B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte	11
B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte	11
B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie	11
B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering	11
B4 Ruimte voor landelijke inhoudelijke afstemming	12
B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering van het personeel	12
B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving	12
B7 Outcome-gerichte sturing	13
B8 Aanbevelingen Adviescommissie VTH	13
C. Ketensamenwerking en Strafrecht	14
C1 Strafrechtelijke handhaving	14
C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC	14
C3 Samenwerking met veiligheidsregio, waterschap en overige (Rijks)handhavingspartners	14
C4 Ketentoezicht	14
C5 Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners	14
D. Onafhankelijkheid	15
D1 Mandatering	15
D2 Afwijking van advies omgevingsdienst	15
D3 Aandachtsbedrijvenlijst	15

D4 Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid.....	15
E. Prioritering en Uitvoeringsprogramma's.....	16
F. Governance.....	17
Vervolgstappen	18
Bijlage 1 - Lijst van afkortingen	19
Bijlage 2 - Procesbeschrijving visitatie.....	20
Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie	20
Fase 1 – Visitatie.....	21
Fase 2 – Opvolging en evaluatie.....	23
Bijlage 3 - Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL	24
Aanleiding en doel.....	24
Doel zelfevaluatie	24
Toelichting & instructies.....	24

Inleiding

Het versterken van het VTH-stelsel wordt de komende jaren vormgegeven in het interbestuurlijk programma (IBP) Versterking VTH-stelsel. Dit programma is opgesteld naar aanleiding van het rapport en de adviezen van de commissie Van Aartsen: *Om de leefomgeving, Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur*.

Als onderdeel van het IBP heeft Omgevingsdienst NL het initiatief genomen om een methodiek voor visitatie van omgevingsdiensten op te zetten. De programmadoelen met betrekking tot visitatie zijn opgenomen onder pijler 6: Monitoring kwaliteit milieutoezicht. Het doel van de visitatie is om volgens een landelijk dekkende aanpak te komen tot een continue verbetering van de uitvoering van de VTH-taken, het verhogen van bestuurlijke betrokkenheid bij omgevingsdiensten en het leveren van input voor het jaarlijkse rapport 'Staat van de omgevingsdiensten'. De omgevingsdiensten nemen zelf de verantwoordelijkheid om de kwaliteit waar nodig te verbeteren.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek stelt de te visiteren omgevingsdienst een zelfevaluatie op aan de hand van het door Omgevingsdienst NL ontwikkelde visitatiekader.

Deze rapportage gaat over de visitatie bij de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB). OMWB is een gemeenschappelijke regeling van 26 overheden: 25 gemeenten en de provincie Noord-Brabant (de deelnemers).

De visitatie bij OMWB is uitgevoerd door een visitatiecommissie bestaande uit de volgende personen:

- Ronald Stevens, extern voorzitter (Stevens Consultancy/INK)
- Jan-Willem Strebus, visitator (directeur ODT)
- Pieter Hofstra, visitator (directeur FUMO)
- Jeroen Vervaeke, visitator (kwaliteitsmedewerker RUDZ)
- Antine van der Zijden, rapporteur (projectleider AbelTalent)
- Marco Holsappel, secretaris (consultant AbelTalent)

Op 4 september 2023 heeft OMWB de zelfevaluatie aangeleverd aan de visitatiecommissie. De visitatiecommissie was van mening dat de zelfevaluatie een meer dan voldoende basis bood om het visitatiebezoek verder voor te bereiden. De zelfevaluatie was uitermate zelf-reflectief. Er is dan ook geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een 'No-Go' af te geven.

Op 10 en 11 oktober 2023 heeft de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL een tweedaags bezoek gebracht aan OMWB. Tijdens deze twee dagen heeft de commissie openhartige gesprekken kunnen voeren met bestuur, directie, management en medewerkers van de dienst. Er zijn interviews gehouden met personen in de volgende rollen (aantal):

- Accounthouder (2)
- Adviseur (2)
- Adviseur financiën (1)
- Adviseur I&A (1)
- Afdelingsmanager (2)
- Ambtelijk opdrachtgever (3)
- Bestuurder (4)
- Boa (2)

- Directeur (1)
- Financieel adviseur (1)
- Informatiemanager (1)
- Jurist (1)
- Ketenpartner (3) (GGD, VR, Provincie)
- Manager VTH (4)
- Medewerker Kwaliteitszorg (1)
- Programmamanager (2)
- Teamleider (1)
- Toezichthouder (4)
- Vergunningverlener (2)

Op basis van deze gesprekken heeft de commissie zich een goed beeld kunnen vormen van de dienst en antwoorden kunnen vinden op de vragen die vanuit het visitatiekader waren opgesteld.

Verificatie

Het visitatierapport is door de dienst gecheckt op feitelijke onjuistheden voorafgaand aan oplevering van de definitieve versie.

Leeswijzer

Eerst worden de uitkomsten van de visitatie samengevat in sterke punten en aanbevelingen. Daarna volgt aan de hand van het visitatiekader een beschrijving van de kern van de bevindingen. Hierbij worden per sub-thema de bevindingen van de commissie weergegeven. Het visitatierapport eindigt met een weergave van de verwachtingen van Omgevingsdienst NL ten aanzien van de vervolgstappen van de dienst.

Een lijst met afkortingen is opgenomen in bijlage 1. Verder is in bijlage 2 een procesbeschrijving visitatie opgenomen. Deze beoogt inzicht te geven in de stappen die de visitatiecommissie volgt om te komen tot haar bevindingen. In bijlage 3 is de instructie opgenomen ten behoeve van het opstellen van de zelfevaluatie door de dienst en de beoordeling ervan door de visitatiecommissie.

Sterke punten en aanbevelingen

‘Van buiten naar binnen’

OMWB heeft de afgelopen twee jaar sterk ingezet op het verstevigen van de relaties met de externe omgeving in Midden- West Brabant. Daarbij lag de nadruk niet alleen op het zorgvuldig uitvoeren van de basistaken en plustaken en het verbeteren van de financiële positie, maar eveneens op het verbeteren van de samenwerking en onderlinge verhoudingen in de regio. Dat dit verbeterd is, heeft de visitatiecommissie gehoord, gemerkt en gevoeld in de gesprekken met de ambtelijke opdrachtgevers, het bestuur en de netwerkpartners. Er ligt een stevige basis voor de doorontwikkeling van de omgevingsdienst naar een actief betrokken en belangrijke speler in het fysieke Brabantse domein. Van ‘buiten naar binnen’ is herkenbaar.

De vragen in het fysieke domein zijn complex en (soms) hardnekkig, waarbij ook de maatschappelijke druk en verwachtingen van burgers, bedrijven en overheid toenemen. Wil OMWB een adaptieve organisatie zijn, dan is een doorontwikkeling van de huidige werkorganisatie gewenst op het gebied van bedrijfsvoering, professionaliteit en onderlinge samenwerking tussen teams. Stappen worden zeker gezet. De visitatiecommissie merkt op dat vooral de onderlinge samenwerking tussen teams (zowel uitvoering als bedrijfsvoering), teamvorming, teamontwikkeling en dialogische leiderschap extra inspanning vragen van de directie en het teammanagement.

Het toekomstbestendig maken van de organisatie hangt niet alleen af van voldoende capaciteit en middelen, betere systemen, maar vooral van goede onderlinge communicatie, afstemming, samenwerking, het geven van feedback en het leren van elkaar. De huidige organisatie is nu vooral nog gericht op een zorgvuldige uitvoering van de VTHKA- taken en de verantwoording over behaalde aantallen en budget. Lag de focus de afgelopen periode op het verbeteren van de relaties in de omgeving, de organisatie vraagt nu om het versterken van de onderlinge relaties en samenwerking binnen de organisatie met een cultuur van durven aanspreken en afspreken en een duidelijke strategie en opdracht opvatting als onderlegger.

Sterke punten

De visitatiecommissie ziet de volgende sterke punten:

1. Vertrouwen in de samenwerking

De stakeholders (bestuur, deelnemers, netwerkpartners) onderhouden een goede relatie met OMWB, hebben een positief beeld en herkennen en ondersteunen de professionele ontwikkeling van OMWB tot een speler van betekenis in de fysieke leefomgeving in de regio Midden-West Brabant. Men heeft vertrouwen in de leiding en de organisatie en de deelnemers voelen zich inhoudelijk gesteund.

Dat is een belangrijke verbetering ten opzichte van enkele jaren geleden.

Het wederzijds vertrouwen tussen bestuur, OMWB en netwerkpartners maakt het goede gesprek over de gewenste ontwikkeling en positionering van de organisatie in de fysieke leefomgeving mogelijk, waarbij de voorzitter en het dagelijks bestuur scherp zijn op de rolzuiverheid van de omgevingsdienst, bestuur, ambtelijke organisatie, portefeuillehouders en deze rollen zorgvuldig bewaken (zie thema F).

2. Goed en prettig werkklimaat

De cultuur van OMWB, wordt door de medewerkers getypeerd als een familiecultuur, waar het goed werken is, sprake is van collegiale belangstelling en men bereid is om het 'goede goed te doen'. Wel ervaart men dat er intern 'eilandjes' zijn waardoor samenwerken niet altijd vanzelfsprekend is. De medewerkers geven de organisatie een 8. (zie thema B)

3. Sterke ingrediënten voor de uitvoering

De omgevingsdienst beschikt over een gemeenschappelijk uitvoeringskader, een provinciaal kader en een uitgebreide risicoanalyse. Samen met de beleidsanalyse zijn het prima onderleggers voor het regionale VTH-beleidskader en de uitvoeringsplannen in het fysieke domein.

Verder beschikt OMWB al twee jaar over een transparant rapportagetool (dashboard) waarin zowel financiën als output direct online zichtbaar zijn (per zaak, met aantallen etc.) voor de deelnemers. Dit draagt bij aan het vertrouwen en zorgt ervoor dat steeds meer "plustaken" worden opgenomen in de uitvoeringsprogramma's. (zie thema A, B3)

Aanbevelingen

De visitatiecommissie geeft de volgende aanbevelingen:

1. Ontwikkel een duidelijke strategie

De complexe maatschappelijke vragen in de fysieke leefomgeving vragen om een strategische dialoog met belanghebbenden over de toekomstige rol en positie van de omgevingsdienst en het type organisatie dat daarbij hoort. Een begin met deze oriëntatie is gemaakt, echter vooral gericht op de bedrijfsorganisatie en minder op de inhoud van de strategie en positionering in het fysieke speelveld. Het ontwikkelen van een strategie in verschillende scenario's kan hierin behulpzaam zijn, waarbij:

- De opgedane ervaring en huidige kennisniveau, een opmaat zijn voor meer branche- en regio specifieke programma's en aanpakken die voortvloeien uit een gemeenschappelijk commitment van de deelnemers;
- vakgerichte specialisten gewenst blijven echter door meer samenwerking tussen teams van specialisten, complexere cases uitgedaagd worden "breder" te kijken en nog sterker vanuit de opgave te werken.
- sommige gesprekspartners de omgevingsdienst zien als een centrale regisseur (tussen alle betrokken belanghebbenden) in de VTH- taken in het fysiek domein.

Binnen de regio is er commitment om tot één programma te komen. De regio voelt zich ontzorgd dat OMWB dit vormgeeft en het programma kompas geeft daar een goed kader voor. (zie thema A2, B1)

2. Stuur scherper op afspraken

Er heerst binnen de organisatie van OMWB een aangename familiecultuur, die ook uitstraalt naar de samenwerking met de regionale partners. Tegelijkertijd is de keerzijde daarvan dat de organisatie gebaat is bij meer sturing op samenwerking en verbinding tussen de verschillende teams, op complexe cases (vragen en onderzoeken) en op het afspreken en elkaar aanspreken op (onderlinge) afspraken. De teammanagers vervullen hierin een belangrijke rol en kunnen hierin actiever optreden in houding en gedrag. (zie thema B en E)

3. Versterk de bedrijfsvoering

De uitvoering van de basistaken is voor het overgrote deel op orde. Maar de volgende onderdelen verdienen aandacht:

- Investeer op de verbetering van datakwaliteit dat gaat helpen in de ontwikkeling naar informatie gestuurd werken en integraal sturen.
- In het verlengde daarvan ligt het actualiseren van de vergunningen. Naast dat dit een basistaak van de Omgevingsdiensten wordt is dit als prioriteit voor 2024 benoemt in het GUK. De gemeenten hebben (nog) geen opdracht gegeven voor actualisatie van vergunningen. Dit is een belangrijk aandachtspunt door OMWB. Hiervoor zullen ook de nodige middelen in de begroting moeten worden opgenomen.
- Continueer de ingang gezette actualisering van de werkprocessen (procesmanagement, project “Van Goed naar Beter”).
- Maak gebruik van vormen van derdelijns controle, door bijvoorbeeld interne procesaudits uit te voeren om deze te verbeteren en om elkaar scherp te houden, vooral de raakvlakken tussen de VTHKA-processen zijn daarbij van belang.
- Kijk samen met de opdrachtgevers naar de prioriteiten in het geplande regulier toezicht. Zo kan de spanning tussen het programma en de dynamiek van alle dag beter gemanaged worden en kan bij de monitoring ook over inhoudelijke prioriteiten in de uitvoering gesproken worden.
- Uit de directiebeoordeling (mei 2023) blijkt dat het verbeteren van de bedrijfsvoering prioriteit heeft. Onderwerpen als risicomanagement, implementatie van gesprekkencyclus, voorlichting opleidingen, sturing op datakwaliteit, doorlooptijden stakeholdermanagement, ziekteverzuim, klant- en medewerkerstevredenheidsonderzoek worden expliciet benadrukt.
- Voor de situaties waarin OMWB als adviseur tussen twee bevoegd gezagen komt te staan vanwege conflicterende lokale en regionale belangen, zal het bestuur en directie een modus moeten vinden om te voorkomen dat het tot een juridische strijd komt en/of de dienst beschadigd raakt.
- BRZO- uitvoering en expertise wordt door alle betrokkenen als heel goed gezien, het aandachtspunt is om ook de GGD hierin een betekenisvolle positie te geven.
- Formuleer duidelijke bedrijfsbrede afspraken over thuiswerken en aanwezigheid op kantoor. Door de flexplekken is het niet altijd zichtbaar of iemand er langere tijd niet is.

Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader

A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving

A1 Kwaliteitscriteria 2.2 of opvolgers

- OMWB voldoet aan de gestelde eisen van de kwaliteitscriteria 2.2. Maar niet alle deskundigheidsgebieden worden uitgevoerd door OMWB. Zeven deskundigheidsgebieden zijn elders belegd; binnen deze deskundigheidsgebieden is de taak niet ingebracht bij OMWB maar ligt dit bij de opdrachtgever of een andere Omgevingsdienst.
- De ketenpartners zijn zeer tevreden over het kennisniveau binnen de dienst. Er is voldoende vertrouwen om gezamenlijk op te treden en achter elkaars besluiten te staan.
- Er ligt een mooi toekomstgericht HR-plan gericht op competenties. En de dienst heeft veel succes gehad met een competentiegerichte benadering van de arbeidsmarkt. Echter een praktische uitwerking van het HR-plan en de integraliteit tussen HR en het primaire proces verdient verdere uitwerking. Zoals borging van de competentiegerichte benadering in het selectieproces.
- Het cultuur en leiderschapstraject dat afgelopen jaar is uitgevoerd, vraagt om een vervolg vooral op teamniveau.
- OMWB is gestart met kwaliteitsmanagement voor de primaire processen en het borgen daarvan. Het kwaliteitsmanagement is nog in ontwikkeling.

A2 Regionale risicoanalyse

- OMWB beschikt over een gedegen en actuele regionale risicoanalyse. Deze analyse is door een extern partij opgesteld en (nog) niet overal in binnen de organisatie bekend.
- Bovenregionaal liggen er ingewikkelde vraagstukken voor de dienst. Zo is de uitbreiding van de Antwerpse haven strijdig met de maximale stikstof uitstoot in het Natura2000 gebied het beheersgebied van de dienst. Ook het toezicht op de Kaderrichtlijn Water staat onder druk stoffen die vanuit het buitenland Nederland instromen. Dit vraagt eigenlijk om een boven- regionale aanpak en werkwijze, die nog vorm dient te krijgen.

A3 Uniform Regionaal VTH-Beleidskader (artikel 7.2 Bor)

- OMWB heeft een Gemeenschappelijk Uitvoeringskader (GUK). Dit is het kader voor de lokale uitvoeringsplannen. De Provincie brengt haar eigen opdracht in dat wordt vertaald naar een uitvoeringsprogramma. Op beide kaders wordt zorgvuldig gestuurd op de uitvoering.

A4 LHS

- De Landelijke Handhavingsstrategie wordt door OMWB gevolgd maar heldere kaders voor uitvoering zijn er niet. In het verlengde daarvan liggen er verbeterkansen voor de uitvoering van het strafrecht, o.a. wat is de rol van de boa in het strafrecht?. Ook hier zijn de kaders niet altijd helder.
- De LHS-strategie wordt goed gevolgd en dit zorgt voor veel zaken. De relatief beperkte Boa capaciteit (4 Boa's die tevens toezichthouder zijn) zorgt voor een achterstand bij het verwerken van al die zaken. Alle opgelegde sancties worden in het zaakstelsel geregistreerd.
- De uitvoering van de LHS verloopt zonder veel knelpunten en de afstemming met de gemeenten over de inzet is goed. Wel vinden bedrijven, vooral bij kleinere gemeenten, makkelijk de weg naar lokale bestuurders. Het contact tussen bevoegd gezag en OMWB blijft ook in die gevallen goed.

A5 BBT en LRSO

- Toetsing aan BBT vindt standaard plaats bij de beoordeling van een vergunningaanvraag. De BBT zijn ook verwerkt in de standaardvoorschriften van het LRSO.
- Bij het opstellen van een vergunning wordt de LRSO gebruikt. De controle op het gebruik van de LRSO-standaarden is een vast onderdeel van de collegiale en juridische toets.

A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven

- De actualisatie van provinciale vergunningen is op orde, dit maakt integraal onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma dat de provincie ieder jaar als opdracht inbrengt.
- De gemeenten hebben geen opdracht gegeven voor actualisatie van vergunningen. Dit is wel als prioriteit voor 2024 benoemt in het GUK en wordt onderkend als belangrijk aandachtspunt door OMWB. Hiervoor zullen wel de nodige middelen in de begroting moeten worden opgenomen.
- Het inrichtingen bestand is actueel maar nog niet volledig op orde (ontbrekende branchecodes). Het bestand is gekoppeld aan basisregistraties als BAG en KvK. De komende maanden wordt het bestand geheel op orde gebracht.

A7 BTP

- Het streven is dat per 1-1-2024 alle deelnemers het basis taakpakket in hebben gebracht bij de OMWB. 22 gemeenten en de provincie hebben het basistaakpakket al volledig gemandateerd. Met drie gemeenten wordt op dit moment nog gesproken over het niveau van de uitvoering van het mandaat.

B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte

B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte

- Er wordt relatief veel tijd en capaciteit besteed aan innovatie. Om dit te vertalen naar de rest van de organisatie worden er nu brancheplannen gemaakt. Desondanks ontbreekt er nog één lange termijn innovatieagenda.
- Het team Strategie en ontwikkeling valt rechtstreeks onder de directeur en adviseert over de ontwikkelingen voor de middellange termijn en kan meer impact maken door een sterke verbinding te zoeken met de teams.
- Het programma Van Goed naar Beter (2021) richt zich met name op de ontwikkeling van de organisatie, minder op (de kwaliteit van de uitvoering), de productie en het resultaat.
- De organisatie is vooral budget gestuurd en output gericht (aantallen). Dit wordt door de medewerkers als minpunt gezien, zij gaan liever voor kwaliteit. Deze outputsturing is verklaarbaar vanuit het verleden maar de verdere ontwikkeling vraagt daarnaast om meer integrale sturing op complexe cases, ontwikkelingen per branche/sector en maatschappelijke – regionale thema's. Zowel de directeur als het bestuur (h)erkennen dit. De commissie ziet hierin een kans om de nodige stappen te kunnen zetten.
- Vanuit financiën en concerncontrol wordt vooral (nog) gestuurd op de monitoring en output van de teams (bedrijfsvoeringsaspecten), de monitoring en sturing op output ligt bij de teams. Het cluster financiën en control ontwikkelt zich naar vormen van Businesscontrol.

B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie

- OMWB heeft structureel onderbesteding van het opleidingsbudget. Door de druk op de uitvoering komt opleiding op de tweede plaats.
- Er wordt ingezet op kosteneffectiviteit en doorontwikkeling van de (bedrijfs)organisatie. Er zijn 5 speerpunten voor deze ontwikkeling benoemd.
- Mits onderbouwd en gelinkt aan het basistakenpakket geeft het bestuur ruimte voor creativiteit binnen de afgesproken budgetten om ontwikkeling mogelijk te maken. Hierin kan een beweging worden gemaakt van input financiering naar programmatische financiering op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en -effecten.
- Er ligt veel werk voor de strategische adviseurs. Er is voor innovatieve zaken en projecten een portfolio en een systeem met een ranking. Zo wordt bepaald wat wel en niet opgepakt wordt. Het MT beslist of de capaciteit beschikbaar gesteld wordt.

B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering

- OMWB investeert in digitalisering (o.a. een nieuw zaakstelsel) en zet samen met twee andere OD's stappen om de datakwaliteit te verbeteren en meer informatie gestuurd te gaan werken.
- De kwaliteit van de data is wisselend, er zijn veel witte vlekken vanwege incomplete informatie. In het verleden is daar te weinig aandacht voor geweest. De dienst wil door beter kwaliteitsmanagement grip krijgen op datakwaliteit. Focus ligt op (uniforme)procesbeschrijving, werkinstructie en een auditprogramma.
- De rol van de teammanager is bij de dienst belangrijk als het gaat om sturing op datakwaliteit, bijvoorbeeld registratie van zaakinformatie en het tijdschrijven. Dit verdient aandacht, waarbij de ingerichte dashboards en collegiale toetsing zijn hiervoor belangrijke instrumenten.

- Dossiermanagement verdient aandacht, vooral archivering, interne procedure voor het opvragen van dossiers en het bewaken van de bewaartermijnen.
- Door bovenstaande aspecten wordt de interne regedruk door de medewerkers als hoog ervaren.
- OMWB investeert in het ontwikkelen van een integraal dashboard per deelnemer. Hierin moet niet alleen financiële informatie inzichtelijk zijn maar t.z.t. ook output - en outcome-gegevens. De dienst streeft naar één overzichtelijk dashboard.
- OMWB beschikt over een gedreven en competent informatiemanagementteam. Het team is tot (veel) meer in staat dan wat er van ze gevraagd wordt. Zowel intern, door de teams, als extern door de opdrachtgevers worden echter tot nu toe hoofdzakelijk vragen over output gesteld. Mogelijk omdat niet bekend is welke informatie en analyses beschikbaar zijn. Met gerichte communicatie door het team biedt dit kansen om versneld stappen te zetten naar informatiegestuurd werken.

B4 Ruimte voor landelijke inhoudelijke afstemming

- OMWB is een BRZO Omgevingsdienst en door deelname aan diverse inhoudelijke landelijke afstemmingsoverleggen is het netwerk landelijk op orde. Het Team Metingen en Onderzoek is aangesloten bij het landelijke netwerk voor lucht, bodem, water en geluidsmetingen en de Landelijke groep Meetnet luchtkwaliteit (RIVM, DCMR, GGD Amsterdam, RUD Zuid Limburg).
- De dienst neemt deel of is trekker van diverse regionale en/of bovenregionale inhoudelijke overleggen en werkgroepen en daarin een actieve speler.

B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering van het personeel

- OMWB ziet dat de opleidingsbehoefte als gevolg van de maatschappelijke ontwikkeling toeneemt. De budgetten om deze opleidingen mogelijk te maken zijn toereikend, maar in de praktijk levert dit spanning op ten aanzien van de productiviteitsnorm en de beschikbare capaciteit voor het werkprogramma. Er liggen kansen om (delen van het) opleidingsbudget meer te koppelen aan de directe uitvoering door bijvoorbeeld:
 - o meelopen met ervaren medewerkers
 - o mentoring;
 - o actieve collegiale kennis- en ervaringsdeling uitwisselen op complex zaakniveau
- Dit kan ook een effectieve vorm van professionaliseren zijn naast het volgen van trainingen en cursussen gelet op de beperkte beschikbare tijd.
- De toenemende complexiteit en samenloop van zaken vraagt om samenwerking en (interne) regie, niet alleen bij de meest risicovolle bedrijven (o.a. rol casemanager). Ook de deskundigheid voor gespreksvoering met dit soort bedrijven verdient aandacht.

B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving

- OMWB heeft met het team S&O structureel de betrokkenheid bij- en voorbereiding op maatschappelijke ontwikkelingen en wijzigingen in wet- en regelgeving georganiseerd.
- Met ketenpartners wordt er geoefend met nieuwe processen en de omgevingstafel in het kader van de invoering van de Omgevingswet.

B7 Outcome-gerichte sturing

- Van outcome-gerichte sturing is (nog) geen sprake. De dienst geeft aan te sturen op kwaliteit en kwantiteit. In de basis wordt er een werkprogramma gemaakt vanuit de VTH-ambities van de opdrachtgevers. Die wordt vertaald naar activiteiten en financiën.
- De opdrachtgevers zien dat de dienst goed uitgerust is voor de huidige taakuitvoering. Maar volgens hen is zaakgericht werken (risicogericht en informatiegestuurd) nog in ontwikkeling. De stap naar outcome-gericht sturen wordt nu in 2 fasen aangepakt, namelijk eerst een Regionaal Uitvoeringsplan en dan de ontwikkeling naar outcome-gericht werken.

B8 Aanbevelingen Adviescommissie VTH

In de zelfevaluatie geeft OMWB aan door inzet van ruim 5000 uur (SPUK) bij te dragen aan het Interbestuurlijk Programma (IBP). De dienst besteedt de beschikbare uren voornamelijk aan bijdragen in de verschillende werkgroepen en projecten van de pijlers en/of het aanleveren van de gevraagde informatie. Het bestuur is in 2023 actief geïnformeerd over de bijdrage van de dienst aan dit programma. Een inhoudelijke bijdrage van OMWB over een gemeenschappelijk uitvoeringskader wordt als basis genomen voor de landelijke notitie voor pijler 5.

Opvallend is dat duidelijk wordt aangegeven waar de uren inhoudelijk aan besteed worden maar niet wat het daadwerkelijk voor de organisatie betekent in de zin van ontwikkeling en/of verbetering.

C. Ketensamenwerking en Strafrecht

C1 Strafrechtelijke handhaving

- OMWB beschikt over vier Boa's, handhavers die zowel bestuursrechtelijke handhaving als strafrechtelijke handhaving in het taakpakket hebben. Door de deeltijdconstructie ontstaat er een achterstand op het afronden van strafrechtelijke zaken omdat er op basis van de LHS veel zaken zijn. Een strakker functionele scheiding tussen bestuurs- en strafrecht is op zijn plaats. In sommige gevallen wordt contact gezocht met de politie of er gezamenlijk een zaak opgepakt kan worden.
- Hoewel de dienst de LHS volgt blijkt uit de besproken casuïstiek dat het niet altijd helder is of en wanneer strafrecht wordt ingezet. Dit vraagt aandacht voor het beschrijven en managen van dit specifieke proces.

C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC

- OMWB heeft een overeenkomst (Convenant gegevensuitwisseling en samenwerking) met politie en Functioneel Parket. Er is een goed functionerend periodiek een zaken-/casus-overleg met Functioneel Parket, politie, Waterschap(pen), NVWA en OMWB.
- Met het RIEC is geen periodiek overleg, beide organisaties weten elkaar bij relevante zaken wel te vinden.

C3 Samenwerking met veiligheidsregio, waterschap en overige (Rijks)handhavingpartners

- De ketenpartners (VR en GGD) zijn tevreden over de samenwerking met OMWB. Er is vertrouwen onderling, de lijnen zijn kort en inhoudelijk is de samenwerking sterk. Ook de informatie-uitwisseling verloopt goed. Maar voor de GGD is niet altijd duidelijke waar de door hen gegeven gezondheidsadviezen landen.
- Wel vinden ze de dienst soms te streng in de leer. Meer handelen in de geest van de regel/wet is wenselijk. Soms passen de brandveiligheid of gezondheidsadviezen niet binnen de milieukaders. Daar lijkt de integrale advisering onder te lijden.
- Er zijn ook voorbeelden dat OMWB wel op de stoel van een ketenpartner gaat zitten, bijvoorbeeld een advies over gezondheidsaspecten bij een incident. De dienst kan dus bij incidenten scherper zijn op eigen rol en verantwoordelijkheden.
- OMWB beschikt over een Team Meten en Onderzoek wat landelijke bekendheid geniet en hoog aangeschreven staat bij de ketenpartners.

C4 Ketentoezicht

- OMWB geeft uitvoering aan het ketentoezicht binnen het programma ketenaanpak. Op basis van analyse en ketenonderzoek wordt samen met de ketenpartners (Politie, ILenT, NLA, andere OD's, gemeenten, etc.) bepaald wat de speerpunten voor het programmajaar worden. Dit programma wordt collectief gefinancierd.

C5 Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners

- OMWB gebruikt de landelijke databases zoals inspectieweb, BIS, REV, passief. Het hoognodige/verplichtte wordt erin gezet. De verwachting is dat het nieuwe zaakstelsel (RX-mission) betere koppelingen maakt met deze databases zodat er beter gebruik van kan worden gemaakt.

D. Onafhankelijkheid

D1 Mandatering

- OMWB kent een uniforme mandaatregeling in die zin dat drie (van de 26) deelnemers hiervan afwijken en een eigen mandaatregeling hanteren. Binnen het bestuur wordt hierover gesproken, maar wordt ook relatief veel ruimte gelaten voor lokale bestuurlijke autonomie.
- Dat betekent dat 23 deelnemers het volledige mandaat voor de uitvoering van het basistaak pakket bij OMWB hebben belegd. OMWB spant zich in om het volledige mandaat voor het basistakenpakket van alle gemeenten te verwerven.

D2 Afwijking van advies omgevingsdienst

- De dienst geeft aan dat zij in een aantal gevallen, op basis van een gegeven advies, tussen bevoegd gezag provincie en gemeente staan vanwege conflicterende belangen.
- Daarnaast komt het voor dat opdrachtgevers geen advies aan de dienst vragen om meer ruimte voor toestemming of vergunning te houden. Er zijn specifieke voorbeelden over het niet vragen van Aerius berekeningen aan OMWB voordat een vergunning of toestemming wordt verleend.

D3 Aandachtsbedrijvenlijst

- OMWB heeft specifiek met betrekking tot de BRZO-bedrijven een proces rond 'zorgbedrijven' ingericht. Deze zorgbedrijven worden periodiek met het bevoegd gezag besproken zodat naar handhavingstrajecten ook de bestuurlijke weg bewandeld kan worden.
- OMWB heeft een eigen Milieu Klachten Centrum (MKC) voor milieu klachten voor geheel Brabant en Zeeland welke 24/7 bereikbaar is. Buiten kantooruren wordt gebruik gemaakt van een ingehuurd callcenter.

D4 Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid

- De opdrachtgevers zijn blij met OMWB. Er zijn mooie en goede stappen gemaakt op het gebied van data, informatisering, digitalisering, omgang met klanten. Er is open communicatie richting de opdrachtgevers, men is nog steeds in verbinding met elkaar. De tevredenheid kan beter door betere ICT-systemen en minder discussie over geld en meer over de inhoud en de maatschappelijke opgave.
- Ondanks het vertrouwen en de volledige mandaten roept het huidige systeem op dat er soms vooral budgettair op de uitvoering wordt gestuurd en minder op kwaliteit.

E. Prioritering en Uitvoeringsprogramma's

- OMWB heeft het overzicht van wat er speelt in de regio, dat hebben de gemeenten zelf niet. De dienst kan daarin kritischer zijn in hun advies over wat er nodig is en wat niet.
- Bij partners is behoefte aan inhoudelijke sturing op het programma. De wens bestaat dat OMWB pro-actiever is bij belangrijke milieu-thema's. Bij de tussenrapportages wordt gevraagd naar de informatiebehoefte, daar zou de dienst zelf meer voorstellen kunnen doen.
- De spanning tussen de dynamiek in een jaar (waan van de dag) en de jaarprogrammering zorgt ervoor dat onaangekondigde bezoeken bij risicovolle bedrijven en integrale controles onder andere de benodigde her-controles verdrücken van de jaarplanning.
- De gemeenten geven aan dat sturing op de opdracht gedurende het jaar veel meer inhoud gedreven mag zijn dan op aantallen en uitputting van budgetten. Bij het accountgesprek gaat het er volgens de opdrachtgevers niet om hoeveel geld er is opgemaakt. Het gaat om wat er gedaan is, welke bedrijven moeten er nog gecontroleerd en hoe maken we die keuze.
- OMWB mag ook meer voorstellen doen om maatschappelijk thema's als klimaatambities en circulaire economie projectmatig op te nemen in een jaarprogramma. Daarna kan het eventueel als structurele taak opgenomen worden.

F. Governance

- Het bestuur bestaat uit burgemeesters, gedeputeerde en - wethouders die de rol van bestuurlijke eigenaar vervullen. De wethouder en gedeputeerde met milieu in portefeuille vervullen, buiten het AB en DB, de rol van bestuurlijk opdrachtgever vanuit de gemeente/provincie. De rollen worden daarmee gescheiden en bieden rol zuiverheid. Concreet over opdrachten wordt alleen ambtelijk gesproken. Er is wel zorg of er voldoende inhoudelijke kennis bij de opdrachtgevers aanwezig is om goede opdrachten te kunnen geven.
- In de accountgespreken monitort men de voortgang van het jaarprogramma. Op casusniveau is er inhoudelijk overleg met de specialisten.
- Er zijn op vele niveaus contacten tussen OMWB en haar 25 deelnemers. Men maakt gebruik van een trechtermodel/zandlopermodel. Voor elk thema is er per gemeente een contactpersoon. De accountmanager is voor het financiële deel de contactpersoon. De commissie vraagt zich af of het efficiënt is om te werken met meerdere contactpersonen per gemeente.
- Er bestaat een verschil tussen de bestuurlijke dynamiek en de taakopvatting van OMWB. De ruimte om binnen de kaders over de het taakpakket in gesprek te gaan is aanwezig maar wordt nog niet benut. Hiermee doet OMWB zich wat tekort.

Vervolgstappen

Omgevingsdienst NL verwacht van de dienst de volgende vervolgstappen:

1. De directie agendeert het visitatierapport binnen een redelijke termijn in het DB/AB en publiceert het vervolgens op zijn website;
2. De directie stelt ter opvolging van de aanbevelingen een verbeterplan op met een uitwerking van verbeteracties en resultaatdoelen; het plan geeft aan met welke frequentie de voortgang wordt gerapporteerd in het DB/AB;
3. Het verbeterplan wordt vastgesteld door het DB/AB en vervolgens gedeeld met bureau Omgevingsdienst NL.

Bijlage 1 - Lijst van afkortingen

Afkorting	Betekenis
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBT	Best beschikbare technieken
BIS	Bodeminformatie Systeem
Boa	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
BTP	Basistakenpakket
DB/AB	Dagelijks Bestuur / Algemeen Bestuur
DCMR	Dienst centraal milieubeheer Rijnmond
FUMO	Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving
GGD	Gemeentelijke GezondheidsDienst
GUK	Gemeenschappelijk Uitvoeringskader
IBP	Interbestuurlijk Programma (Versterking VTH-stelsel)
IL&T	Inspectie Leefomgeving en Transport
LHS	Landelijke handhavingsstrategie
LRSO	Landelijke redactie standaardteksten omgevingsvergunningen
NLA	Netherlands Labour Authority (Arbeidsinspectie)
NVWA	Nationale Voedsel en Waren Autoriteit
OD	Omgevingsdienst
ODT	Omgevingsdienst Twente
OM	Openbaar Ministerie
OMWB	Omgevingsdienst Midden West Brabant
REV	Register Externe Veiligheid
RIEC	Regionale informatie- en expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SPUK	Specifieke Uitkering
S&O	Strategie en Ontwikkeling
VR	VeiligheidsRegio
VTH	Vergunningverlening Toezicht Handhaving
VTHKA	Vergunningverlening Toezicht Handhaving Kwaliteit Advies

Bijlage 2 - Procesbeschrijving visitatie¹

Dit hoofdstuk beschrijft op hoofdlijnen het proces dat wordt doorlopen bij de uitvoering van een visitatie bij een Omgevingsdienst. Deze procesbeschrijving is gebaseerd op de beschrijving van het conceptprogramma visitatie (Bijlage II uit de rapportage van TG/SPPS²), waarin gebruik is gemaakt van de geleerde lessen uit de visitatiemethodiek bij de veiligheidsregio's. Deze procesbeschrijving is verder uitgewerkt op basis van nadere afstemming en de afspraken zoals gemaakt tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022.

Voor de visitaties wordt de geldende versie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) gevolgd.

Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie

Startoverleg

Het visitatieproces start met een startoverleg tussen een vertegenwoordiger van de directie van de omgevingsdienst en een vertegenwoordiger van het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL. Hierin worden de scope, inhoud en proces van de visitatie besproken en wordt de gevraagde voorbereiding (in de vorm van een zelfevaluatie) toegelicht. Dit betekent dus onder andere dat de inhoudelijke thema's van de visitatie (zie hoofdstuk 1: Vragenlijst zelfevaluatie) worden toegelicht en verkend. Afgesproken wordt, wie voor de visitatie bij de betreffende omgevingsdienst als secretaris van de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL optreedt. Tot slot worden gezamenlijke basisafspraken gemaakt over de randvoorwaarden.

Zelfevaluatie

Aan de hand van het geldende handboek visitatie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) voert de te visiteren omgevingsdienst een zelfevaluatie uit. Deze zelfevaluatie is een zelfreflectie aan de hand van de vragenlijst zelfevaluatie (zie hoofdstuk 1) en wordt ondersteund door documentatie en waar mogelijk dossiers/voorbeelden uit individuele zaken.

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

De zelfevaluatie wordt vijf weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek opgeleverd aan de secretaris van de visitatiecommissie.

Go/No-go

De voorzitter en secretaris van de visitatiecommissie beoordelen in afstemming met de visitatiecommissie of de ontvangen zelfevaluatie voldoende inzicht geeft in het functioneren van de

¹ Handboek visitatie Omgevingsdienst NL, versie 3.1, 2 maart 2023 Hoofdstuk 2

² TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten - Bijlage II Conceptprogramma visitatie.

omgevingsdienst om als visitatiecommissie de visitatie voldoende te kunnen voorbereiden en behouden het recht voor om vóór of uiterlijk tijdens het intakegesprek mee te delen dat een verbeterde versie van de zelfevaluatie dient te worden aangeleverd (No-Go), waarna de volgende stappen (intakegesprek, visitatiebezoek) opnieuw dienen te worden gepland. Blijft deze mededeling achterwege dan betekent dit impliciet een Go voor de volgende processtappen.

Uitgangspunt hierbij is dat de omgevingsdienst en de visitatiecommissie streven naar een gedegen zelfevaluatie respectievelijk beoordeling, in het belang van de goede voortgang van het visitatieproces.

Intakegesprek

Het intakegesprek vindt vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek plaats en wordt gevoerd door de onafhankelijke externe voorzitter van de visitatiecommissie en de secretaris samen met een vertegenwoordiging van de directie van de omgevingsdienst. Op basis van de ontvangen zelfevaluatie wordt in samenspraak bezien welke onderdelen van de VTH-taakuitvoering eventueel extra aandacht behoeven tijdens de interviews, en waar de inhoudelijke focus/verdieping komt te liggen. Daarnaast worden de visitatie agenda doorgenomen, waarbij zoveel mogelijk per interview het thema/onderwerp en de te interviewen personen/rollen door de secretaris worden ingevuld in het interviewschema van de concept agenda. In dit kader wordt specifiek aandacht besteed aan de deelname van bestuurders. De visitatiecommissie behoudt zich het recht voor hier tijdens de visitatie van af te wijken en functionarissen toe te voegen.

Vorbereiding visitatiecommissie

De leden van de visitatiecommissie ontvangen van de secretaris vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek de visitatiemethodiek, de zelfevaluatie en het visitatieplan incl. concept agenda (incl. interviewschema). Na het intakegesprek vindt de inhoudelijke voorbereiding door de commissieleden plaats. Hierbij worden de visitatieleden door de secretaris van de commissie gevraagd de punten die hen opvallen en/of de zaken die zij bij de visitatie aan de orde willen stellen te noteren. In aanloop naar de visitatie zijn de commissieleden geïnformeerd over de visitatiemethodiek en hebben zij een training gehad om de rol als commissielid te kunnen vervullen.

Fase 1 – Visitatie

Visitatiebezoek

Het visitatiebezoek bestaat uit een voorbereidingsdag en een visitatiedag (ook wel aangeduid als 'visitatiedag 1' en 'visitatiedag 2'). Op beide dagen is de visitatiecommissie te gast bij de omgevingsdienst en worden de nodige ruimten ter beschikking gesteld. Tijdens de voorbereidingsdag bereidt de visitatiecommissie tijdens de ochtend en het eerste deel van de middag het visitatiebezoek voor; hierbij wordt geen deelname vanuit de omgevingsdienst verwacht. Aan de hand van de thema's en de zelfevaluatie van de omgevingsdienst wordt besproken welke zaken aan bod komen, waar de focus wordt gelegd en hoe de interview gesprekken worden gevoerd. Aan het eind van de voorbereidingsdag zijn er een kennismakingsgesprek en interview(s) tussen de

visitatiecommissie, de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur van de omgevingsdienst. Gedurende de tweede dag van de visitatie vinden interviews plaats. De tweede dag wordt afgesloten in een korte bijeenkomst met in elk geval de directie. Ook is er de mogelijkheid om geïnterviewde personen en verdere betrokkenen hierbij aanwezig te laten zijn.

Kenmerken

In aansluiting op de kenmerken van de visitatie zoals verwoord in de visitatiemethodiek³, zijn tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022 de volgende kenmerken van het visitatiebezoek onderstreept:

- Leren, ook leren van elkaar;
- Stimuleren, niet naming & shaming;
- Interviews op diverse organisatieniveaus t.b.v. meervoudig perspectief op het functioneren van de organisatie;
- In elke visitatie van het visitatieprogramma monitoren/bevragen op dezelfde parameters/thema's;
- Doorvragen, gericht op onderbouwing;
- Aandacht voor het bestuurlijk samenspel;
- Transparantie.

De voorzitter van de visitatiecommissie stuurt erop om in gezamenlijkheid hieraan invulling te geven, in het belang van een gedegen visitatieproces en -rapportage.

Visitatie-agenda

In onderstaande afbeelding vindt u het format voor de agenda van het visitatiebezoek:

Agenda visitatiebezoek				
Dag 1 - Locatie:		[naam en adres van hotel in nabijheid van te visiteren OD]		
Tijd	Activiteit	Ruimte	Opmerking	
09:00 - 12:00	Bespreking zelfevaluatie			
12:00 - 13:00	Lunch			
13:00 - 15:00	Voorbereiding interviews directie en bestuur			
15:00 - 17:00	Kennismaking en interviews directie en bestuur		Exact tijdstip ntb	
17:00 - 20:30	Voorbereiding visitatiedag 2 en diner		Tijdstip diner ntb	
Dag 2 - Locatie:		[naam en adres van te visiteren OD]		
Tijd	Activiteit	Ruimte	Thema/onderwerp	Wie: Visitatiecommissie / OD
09:00 - 10:00	1e ronde, interview A			
09:00 - 10:00	1e ronde, interview B			
10:00 - 10:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
10:30 - 11:30	2e ronde, interview A			
10:30 - 11:30	2e ronde, interview B			
11:30 - 12:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
12:00 - 12:45	3e ronde, interview A			
12:00 - 12:45	3e ronde, interview B			
12:45 - 13:30	Lunch			
13:30 - 14:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
14:00 - 15:00	4e ronde, interview A			
14:00 - 15:00	4e ronde, interview B			
15:00 - 15:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
15:30 - 16:30	5e ronde, interview A			
15:30 - 16:30	5e ronde, interview B			
16:30 - 17:00	Voorbereiding afsluiting visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
17:00 - 17:30	Terugkoppeling en afsluiting visitatiebezoek			Voltallige visitatiecommissie / directie

Rapportage

De visitatiecommissie stelt een rapportage op, daarbij geassisteerd door de secretaris van Omgevingsdienst NL. Dit wordt gedaan op basis van de zelfevaluatie van de omgevingsdienst,

³ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

aanvullende documenten, de gevoerde gesprekken gedurende de visitatie én het beeld van de visitatiecommissie. De rapportage bevat een representatieve weerslag van de observaties, zowel 'wat gaat goed' als 'wat kan beter'. De zelfevaluatie maakt geen integraal deel uit van het visitatierapport. Het conceptrapport wordt ter beoordeling op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de directie. Op basis hiervan wordt door de visitatiecommissie een definitieve rapportage opgesteld. Deze rapportage wordt gedeeld met de directie van de omgevingsdienst. De directie presenteert de rapportage aan het bestuur en draagt zorg voor actieve openbaarmaking en communicatie met haar partners.

Fase 2 – Opvolging en evaluatie

Opvolging Visitatie

Met het opleveren van het visitatierapport komen voor de omgevingsdienst een aantal ontwikkelthema's beschikbaar die een vorm van opvolging nodig hebben en vervolgens geborgd moeten worden. In zijn algemeenheid worden na het visitatieproces:

- verbeter- of ontwikkeldoelen geformuleerd;
- verbeter- of ontwikkelprojecten opgestart;
- verbeteringen doorgevoerd;
- verbeteringen geborgd (in processen, programma's, P&C-cyclus etc.).

De wijze waarop de omgevingsdienst dit verbeter- of ontwikkelproces inricht is aan de organisatie zelf.

Uitgangspunt van de visitatiemethodiek⁴ is dat elke omgevingsdienst via de x-jarige reguliere cyclus periodiek opnieuw wordt gevisiteerd, zodat in de volgende visitatie kan worden beoordeeld hoe invulling is gegeven aan de verbeterpunten.

Evaluatie

Om de kwaliteit van het visitatieproces te verbeteren evalueert de visitatiecommissie na iedere visitatie haar werkzaamheden. Het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL faciliteert dit. Hiervoor wordt ook input gevraagd vanuit de omgevingsdienst waar de commissie op bezoek is geweest. De uitkomsten worden als leer- en verbeterpunten gebruikt om het proces en de inhoud van visitaties te professionaliseren.

⁴ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

Bijlage 3 - Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL⁵

Aanleiding en doel

Ter voorbereiding van het visitatiebezoek wordt de dienst gevraagd een zelfevaluatie uit te voeren. Dit document is bedoeld om instructie en praktische toelichting te geven ten behoeve van het uitvoeren van de zelfevaluatie en het opstellen van een zelfevaluatie.

Het voorliggende document dient als aanvulling op het Handboek visitatie van ODNL. Het is bedoeld als een levend document, zodat steeds een geactualiseerde versie kan worden uitgebracht wanneer aanpassing van de werkwijze of behoefte aan toelichting daar om vragen.

Status Handboek visitatie

Handboek visitatie versie 3.1⁶ blijft de komende tijd gelden, in elk geval gedurende 2023. Dit is de uitkomst van bespreking in de ALV van ODNL dd. 10 en 11 mei 2023 op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de pilotfase, zoals verwoord in de Evaluatienotitie⁷.

Doel zelfevaluatie

Het visitatiehandboek, par. 2.1 omschrijft het doel van de zelfevaluatie als volgt:

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

Toelichting & instructies

Scope zelfevaluatie

Alle in het Handboek visitatie genoemde thema's en vragen vallen binnen de scope van de zelfevaluatie.

Gewenste mate van detaillering en uitgebreidheid zelfevaluatie

- Geef per vraag een duidelijk en onderbouwd antwoord. Hierbij is het in principe niet nodig in details te treden.
- Verwijs in de antwoorden naar de bijlagen (waar van toepassing).
- Zorg wel dat het zelfevaluatiedocument zelf een consistent en coherent geheel vormt. Dit betekent dat het zelfstandig te begrijpen is, dus zonder de bijlagen te hoeven raadplegen.
- Leg verbanden tussen thema's die raakvlakken hebben.
- Toon zelfreflectie en laat zien hoe en op welke onderwerpen in de organisatie wordt geleerd.
- Geef bij het beantwoorden van de vragen bij voorkeur een korte beschrijving van praktijkvoorbeelden.

⁵ Versie 20 juni 2023

⁶ ODNL, Handboek visitatie 3.1, 2 maart 2023

⁷ ODNL, Evaluatie visitatiemethodiek n.a.v. pilotfase visitatie omgevingsdiensten, maart 2023

Bijlagen zelfevaluatie

Uit de evaluatie van de pilotfase dd. 23 februari 2023 is naar voren gekomen dat het wenselijk is, de zelfevaluatie te voorzien van bijlagen.

Voeg bijlagen toe met de volgende informatie:

- Mandaat
- Begroting
- Beleidsplan
- Regionale risicoanalyse
- Voorbeeld van jaarprogramma en rapportage
- Schematisch overzicht van de overlegstructuur
- Organisatie-inrichting
- MTO

Uiteraard is het ook mogelijk naar de betreffende informatie te verwijzen door een link op te geven.

Evaluatie element

Zorg dat het zelfevaluatie document niet alleen beschrijft hoe het functioneert, maar ook weergeeft hoe de dienst vindt dat het functioneert. Besteed in de zelfevaluatie aandacht aan het evaluatie element; benoem sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen. Het is immers een zelfevaluatie. Benut het proces van opstellen van de zelfevaluatie om de visitatiethema's te bespreken in de organisatie.

Beoordeling of informatie voldoende is

Aan de hand van bovengenoemde elementen beoordeelt de visitatiecommissie of de zelfevaluatie de benodigde informatie biedt om de visitatie te kunnen voorbereiden en neemt op basis daarvan de go/no-go beslissing (Handboek Visitatie, par. 2.1).

Actuele thema's

Maak gebruik van de gelegenheid om in het zelfevaluatie document aan te geven in hoeverre een visitatiethema actueel en relevant is voor de dienst. En om desgewenst thema's aan te dragen die voor de dienst actueel en relevant zijn maar niet in het visitatiekader zijn opgenomen. Tijdens het intakegesprek kan dan worden besproken of en hoe zo'n thema in de visitatie kan worden meegenomen.

Ook kunnen vanuit ODNL via een nieuwe versie van dit document wijzigingen in het visitatiekader worden doorgevoerd, zodat het kader gericht is op de actuele en relevante thema's.

Betrokkenheid partners bij visitatie

De scope van de visitatie is de omgevingsdienst. Dit neemt niet weg, dat de visitatiecommissie van ODNL tijdens het visitatiebezoek ook bestuurders interviewt. Dit is van belang om na te kunnen gaan welk effect de (bestuurlijke) omgeving waarin de dienst functioneert, heeft op de mogelijkheden van de dienst om te functioneren en te werken aan verbeteringen en toekomstige opgaven. De commissie gaat ervan uit dat de betreffende bestuurders vooraf door de dienst worden geïnformeerd over de visitatie. De suggestie vanuit ODNL is om het zelfevaluatie document te delen met de partners zodat zij zich kunnen voorbereiden op de visitatie.